

nak volt felsőfokú végzettsége, most ez megemelkedik 30–40 százalékra. Ez nagyon gyorsan bekövetkezett. Mivel az elmúlt időszakban két felsőfokú intézménynek is voltam hallgatója, saját tapasztalatból tudom, hogy mit jelent a tömegoktatás. Voltak olyan óráink, ahova be se fért volna az eredeti csoport, de ugye nem járt órára a fele sem, meg az egyharmada sem, így befértünk. Biztos, hogy túlterheltek az intézmények, és biztos, hogy ott is van kontra-selekcio, nemcsak a középiskolai, általános iskolai tanári tanterületekben.

E: Mi a véleménye a jelenlegi kormány oktatáspolitikájáról?

L. T.: Nekem a következő gondom és problémám van: az elmúlt tizenvalahány éve, ha jön egy kormányváltás, az oktatáspolitikai váltást is jelent, és ezzel együtt egy csomó plusz és fölösleges munkát. Vagy visszaállítja az eredeti dolgokat, vagy egészen mással rúkkol elő. Azt hiszem, a pedagógus társadalommal ezt nem lenne szabad megcsinálni, mert ez a gyerekeken csapódik le, meg a szülőkön, akikért az egész működik. Tehát én azt hiszem, hogy sok fát lehet vágni egy pedagógus hátán, de azért ennyit nem. Nem értem, hogy miért nem lehet egy olyan kiegyensúlyozott, stabil, nem négy éves ciklusokban gondolkodó oktatáspolitikát bevezetni, ami az iskoláknak nyugalmat biztosít. Miért nem tudjuk egyszer azt mondani valamire, ami bevált, hogy az jó, és miért akarjuk azt is megváltoztatni. Ha mi mindig naprakészen alkalmazkodtunk volna az oktatáspolitikai elvárásokhoz, már összeomlott volna a közoktatás.

(az interjút Vég Zoltán Ákos készítette)

„A kimenet szabályozása előbb történt meg, mint hogy az odavezető utat kikövezték volna”

Granát Ágnes, a Novus Gimnázium és Művészeti Iskola igazgatóhelyettese

Educatio: Hogy került ebbe az iskolába?

G. Á.: Korábban nem tanárként, hanem könyvtárosként dolgoztam a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában tizenhárom éven keresztül, ahol megismerkedtem Sajgál Judittal, aki ott tanított. Amikor Judit 1991-ben úgy döntött, hogy létrehozza ezt az iskolát, elhívott maga mellé segítőtársnak. Akkor ez nem úgy hangzott, hogy én leszek az igazgatóhelyettes, csak az idők során kiderült, hogy ezeket a feladatokat én tudom leginkább ellátni ebben az iskolában. Ezen kívül magyart is tanítok.

E: Mik ezek a feladatok?

G. Á.: Az a helyzet, hogy az igazgatóhelyettesnek borzalmasan rossz a sorsa meg az élete, mert elég sok adminisztrációval jár a működése. Állandóan felügyelni kell, hogy az iskola adminisztrációja a törvényes előírásoknak megfeleljen. Folyamatosan követni kell a törvényeket, a rendeleteket, tehát a jogszabályi változásokat. Rám hárulnak a különböző adatszolgáltatások, érettségik-felvételik szervezése és lebonyolítása, és hasonlók.

E: Hány órában tanít emellett?

G. Á.: Ez változó. Az alapóraszámom 4–5 óra között mozog, emellé jönnek még a különböző korrepetáló, fakultatív, illetve most az emelt szintű érettségire felkészítő órák.

E: Hosszú távon mik a tervei?

G. Á.: Összintén szólva nem ez volt életem nagy célja, hogy adminisztrációs feladatokat vegyek, de egyébként ki vagyok békülve a sorsommal, nagyon szeretek ebben az iskolában

tanítani. Azt is el kell mondanom, hogy korábban, amikor a diplomát megszereztem, egyáltalán nem gondoltam, hogy én valaha tanítani fogok. De most a tanításban is elég jól érzem magam.

E: Igazgatóhelyettesként a döntésekbe van beleszólása?

G. Á.: Ez az iskola nem olyan típusú intézmény, ahol különösebb hierarchia lenne. A döntéseket általában a tantestület hozza. Tehát nem egy irányító mondja meg, hogy márpedig ez lesz. Bár időnként nem lenne baj, ha egy kicsit autokratább stílusú lenne az iskola vezetése, de nem az.

E: Nincs is olyan, hogy vezetőség?

G. Á.: De, van olyan, hogy vezetőség, mert vannak olyan dolgok, amikkel kizárólag a vezetőség foglalkozik, tehát a pénzügyi kérdésekkel, vagy azzal, hogy az iskola hogyan fog boldogulni a következő évben, miből fogjuk a villanyszámlát kifizetni. Ez nem feltétlenül tartozik a tanár kollegákra. De ezek sem autokrata döntések, hanem mérlegeljük a különböző szempontokat. Van az iskolának egy vezetője, aki meglehetősen kreatív egyéniség, és mindemellett nagy álmodozó, ő a Sajgál Judit, akiről beszéltem. Aki nem utolsósorban azért vett maga mellé engem 1991-ben, mert úgy érezte, hogy az ő csapongó, szárnyaló lelkülete mellett, nem árt, hogyha van valaki, aki inkább két lábbal áll a földön, és néha vissza tudja húzni őt. Neki hihetetlenül jó ötletei vannak, és nekem ilyenkor az a szerepem, hogy megpróbáljam az összes ellenérvet összeszedni, és feltenni azokat a kérdéseket, amelyek elbizonytalaníthatnák őt. Aztán ha nem bizonytalanodik el, akkor megvalósul az elképzelése.

E: Ez a pedagógiai kérdésekre is vonatkozik?

G. Á.: Pedagógiai kérdésekben is elsősorban Judit szava a döntő, de ez inkább azt jelenti, hogy olyan embereket gyűjtött maga mellé ebbe az iskolába, akik egyetértenek az ő pedagógiai elképzeléseivel. Ő alapította az iskolát, és ez egy magán fenntartású iskola volt egészen 2003 nyaráig. Most egy alapítvány vette át a fenntartását. De ez nem jelentett személyi változást, mert az alapítvány kuratóriumának is Sajgál Judit az elnöke. Vagyis ez lényegében csak egy formális változás volt.

E: Bemutatná az iskolát?

G. Á.: 1991-ben alapította Judit az iskolát azzal a céllal, hogy elsősorban azoknak a gyerekeknek biztosítson a megfelelő életkorban, tehát középiskolás életkorban, nem pedig később, oktatási lehetőséget, akik valamilyen okból kiszorulnak a hagyományos közoktatás keretei közül. Amikor az iskolát alapította, még nem kristályosodott ki egészen, hogy tulajdonképpen kik is azok a gyerekek, akik majd ide fognak járni. Ez az elmúlt tíz év során alakult ki. Tehát olyan gyerekekről van szó, akik vagy magatartási vagy beilleszkedési vagy valamilyen tanulási nehézségük folytán, noha egyébként jó képességekkel rendelkeznek, nem tudnak megfelelni egy olyan iskolában, ahol 30–40 gyerek van egy osztályban, és ahol a pedagógusok olyan mértékben vannak leterhelve nemcsak a tanítási órákkal, hanem mindenféle, végtelenül ostoba, adminisztrációs feladattal – amelyek egyébként évről-évre növekszenek, miközben mindenki azt mondja, hogy ezt csökkenteni kellene –, hogy nem igazán tudnak odafigyelni a problematikusabb gyerekekre. Vagy ha odafigyelnek, akkor sem biztos, hogy segíteni tudnak, hanem inkább az egyszerű megoldást választják, az ilyen gyerekek kizárását, vagyis azt, hogy „mi erre nem vagyunk felkészülve, menjen valahova máshova”. Mi az ilyen gyerekek oktatását vállaljuk. Ezért ez az iskola egy kisebb közösség, minden évfolyamon egy osztály van, egy osztálynak 20 fő a maximális létszáma. Így a nappali tagozatos diákok maximális létszáma 80 fő körül van, és erre van 24 főállású pedagógus, ami arányainban egészen más, mint egy hagyományos iskolában.

E: Itt nagyobb figyelem jut a gyerekekre?

G. Á.: Mindenképpen. Részint nagyobb odafigyelés, részint megfelelő felkészültség vagy legalább annak belátása, hogy adott esetben nem vagyunk igazán felkészültek egy helyzet megoldására, és akkor eldöntjük, hogy hova forduljunk segítségért. De minden esetben fogjuk a gyerek kezét. Nagyon sokszor olyan gyerekek kerülnek hozzánk, ahol a családi háttér nem tudná biztosítani ezeket a lehetőségeket, vagy a szükséges odafigyelést. Akkor lép be a pszichológus, pszichiáter, nevelési tanácsadó, fejlesztő szakember, vagy adott esetben a gyámhivatal. Most már bőségesen rendelkezünk ilyen kapcsolatokkal.

E: Az odafigyelés a tanításban is érvényesül?

G. Á.: A tanításban ez nem jelenti azt, hogy nálunk kevesebb lenne az elvárás, vagy alacsonyabb lenne a követelményszint. Inkább azt jelenti, hogy más módon próbáljuk a gyerekektől a teljesítményt elérni. Azt szeretnénk, hogy ha nem külső kényszer motiválná őket arra, hogy megtanuljanak bizonyos dolgokat, hanem vagy a tanulás fontosságának a belátása, vagy hogy valamilyen területen találják meg a maguk örömét. Tehát mi nem tekintjük jellemhibának, hogyha valaki nem matematikai zseni, mert elfogadjuk, hogy ettől még ő lehet nagyon tisztességes, rendes ember. Próbáljuk megtalálni azokat a területeket, ahol sikereket érhet el, és ahol a későbbiekben kibontakozhat, és az életben megtalálhatja a helyét.

E: Ez azt jelenti, hogy itt vannak olyan tárgyak, amelyek egy hagyományos iskolában nincsenek?

G. Á.: Részint vannak ilyen tárgyak, részint a hagyományos iskolai tárgyakat egy kicsit másképp tanítjuk. Emelt óraszámiban tanítjuk a vizuális kultúrát, illetve a mozgókép-kultúrát és a médiaismeretet. Ez azt jelenti, hogy próbálunk olyan területeket találni, ahol ezek a gyerekek kibontakozhatnak, megtalálhatják a maguk kifejezőeszközeit. Vagy nálunk a zene is heti két órás tantárgy, ami elsősorban arra való, hogy a művészetek felé mozdítsuk el a gyerekeket. Nem azért, hogy művészek legyenek, hanem azért, hogy a világhoz való hozzáállásuk megváltozzon, vagyis valamilyen módon rácsodálkozzanak a világra. Mert nagyon sokszor azt tapasztaljuk, hogy már a kilencedik osztályba idekerülő gyerekeknél is bezárkózás tapasztalható mindennel szemben, „engem nem érdekel semmi, hagyjanak békén” állapot, és teljes motivátlanság. Ez nagyon szomorú, és valószínűleg az általános iskola felső tagozatában kezdődik el, mert az alsó tagozatban még minden jól megy. Aztán felső tagozaton, miközben az oktatási törvényről kezdve minden oktatással és pedagógiával foglalkozó nyilatkozat azt húzza alá, hogy nem lexikális ismeretekre van szükség, hanem az érdeklődés felkeltésére, mégis egyre értelmetlenebb lexikális tudáshalmazt kell a gyerekeknek elsajátítani. Ebből aztán egyenesen következik, hogy elveszítik az egyébként meglévő, egészséges gyermeki érdeklődésüket.

E: Hogyan oktatják a hagyományos tantárgyakat?

G. Á.: A hagyományos érettségi tárgyaknál egy kicsit csapdahelyzetben vagyunk, mert meg kell felelnünk a hagyományos érettségi követelményeknek. És ez azért csapda, mert ellent mond az elveinknek. Tehát ha én megvárom, hogy valóban mindenki elolvassa a Rómeó és Júliát, akkor lehet, hogy ez három hétig is el fog tartani, a tantervben előírt másfél óra helyett. De akkor lesz neki egy személyes élménye ezzel kapcsolatban, és akkor ő a saját életére tudja lefordítani mindazt, amit ebből tudnia kell. Mert azt gondolom, hogy a Rómeó és Júliából nem azt kell tudnia, hogy Shakespeare 1564-ben született, hanem ott az emberi kapcsolatokról, érzelemről, szerelemről van szó. Azt gondolom, hogy az összes közismereti tantárgy alapvetően ürügy arra, hogy beszéljünk valami egész másról. Na most vagy az történik, hogy az ember rettenetesen elcsúszik az idővel, tehát nem tudja követni a tantervet, vagy az van, hogy végigrohanunk rajta, de pontosan tudjuk, hogy semmi nem fog megmaradni a gyerekekben, de mindegy, mert negyedikben úgyis újra kell tanítani az egészet.

Ez az iskola az első metódust követi. Legalábbis az első két évben ilyen módon oktatunk, az utolsó két év pedig az érettségire való felkészítés. Az angol nyelvtanárainknak is van egy, most már évek óta folyó kísérlete, amely szerint az első két évben egyáltalán nem tanítanak nyelvtant, nem használnak tankönyvet, nem írnak teszteseteket, nem töltenek ki munkafüzetet. Tehát csak beszélgetnek vagy történeteket olvasnak vagy slágerszöveget fordítanak. Szavakat természetesen kell tanulni, és az élőbeszédet kell követni, amelyben benne van egy csomó nyelvtani fordulat is, de nem tanulják meg róla, hogy ez itt a „present perfect”, csak használják. Aztán, amikor már van egy olyan fajta biztonságuk a gyerekeknek, hogy hazajönnek a nyár végén azzal az élménnyel, hogy Görögországban folyamatosan tudtak angolul beszélni, akkor kerül elő a nyelvtan. Úgy tűnik, hogy ez működik és beválik.

E: Ezt az iskola alapításától így csinálják?

G. Á.: Nem, ez folyamatosan alakult ki. Ráadásul ennek az iskolának az a tulajdonsága is megvan, hogy mi nem nagyon szeretünk bármit is leírni, noha rá vagyunk kényszerítve, mert előírás, hogy minden le legyen írva. Mert ha már le van írva, akkor ugye annak meg kell felelni. Ha valamit leírunk, akkor az már korlátja a rugalmasabb törekvéseknek, a változtatásoknak, amit mi fontosnak tartunk. Mert az egyik gyerek sose olyan, mint a másik, és lehet, hogy az egyik évfolyamnak jó volt ez a módszer, a másiknak meg nem jó. Mivel nem írhatunk minden évben új pedagógiai programot nyilvánvalóan, a tanár szabadságának a része, hogy ő, az adott pillanatban, az adott csoportra nézve mit tart jónak, és mit csinál. Az is lehet, hogy a tanterv szerint ugyan Petőfi következne, de a tizenhét évesekkel nem lehet Petőfit tanulni, és akkor inkább tanulunk valami kis huszadik századi irodalmat, mert lehet, hogy arra fogékonyabbak. Tehát mi elég rugalmasak vagyunk, amit lehet egy kicsit ad hoc jellegűnek is tekinteni. De azt gondolom, hogy ez inkább célravezető, mint hogyha nagyon szigorúan és mereven ragaszkodnánk a papíron leírt dolgokhoz.

E: Ez a tanárok részéről elég nagy kreativitást igényel.

G. Á.: Ez így van. Olyan tantestületünk van, amely 1991 óta létezik, és a többség több, mint tíz éve tagja a tantestületnek. A 24 főből talán az egynegyede cserélődött ki. Az az igazság, hogy aki ezt nem tudja csinálni, az elmegy. Ezzel a 24 emberrel, aki ebben a pillanatban itt van, nagyon jól tudunk együtt dolgozni, azért vannak itt. Nem azért, mintha itt halálra keresnénk magunkat, vagy mert ez annyira kényelmes munka lenne.

E: A gyerekek kilencedikben kerülnek ide?

G. Á.: A többségük kilencedikben. Nálunk van egy felvételi, ami elég különös, hogyha azt mondjuk, hogy problémás gyerekeket fogadunk. Mert akkor minek tartunk felvételt? Azért, mert probléma és probléma között is van különbség. Nekünk a felvételin elsősorban azt kell megvizsgálni, hogy milyen jellegű a probléma, ill. hogy a probléma mellett alkalmas-e a gyerekek a gimnáziumi tanulmányok elsajátítására. Az, hogy valaki diszkalkuliás, még nem feltétlenül jelenti azt, hogy alkalmatlan a gimnáziumi tanulmányok elsajátítására, még az sem biztos, hogy matematikát nem kell tanulnia, de ezt mindenképpen figyelembe kell venni.

E: Mi az a probléma, amivel nem lehet bekerülni?

G. Á.: Jelentkeztek már ide olyan gyerekek is, akiknél úgy láttuk, hogy enyhe értelmi fogyatékosok. Ők végtelenül boldog emberek tudnának lenni egy olyan szakmában, amit szeretettel és odaadással végeznek, de egyáltalán nem kell érettségi követelményt rájuk erőltetni, mert biztos, hogy ennek nem tudnak megfelelni. Ez egy olyan kudarc-halmaz lenne számukra, aminek kár kitenni őket.

E: Tehát akkor a felvételi vizsga esősorban az értelmi képességekről szól?

G. Á.: Igen. A másik a magatartás kérdése. Mi magatartászavarokkal is csak olyan mértékben tudunk foglalkozni, amilyen mértékben ez osztálykeretek között kezelhető. Ha vala-

kit nem lehet osztálykeretek között tanítani, akkor nem tudjuk felvenni. Ez a felvételi pont azért egy napos, hogy ezek kiderüljenek. Mert másfél óráig mindenki tud összeszedetten viselkedni, ha tudja, hogy mi az, amit neki mutatnia vagy mondania kell. De hogyha ez időben hosszabb, akkor kiderülnek a problémák. Most egész napos felvételit tartunk, reggel kilenctől délután ötig itt vannak a gyerekek, mintha iskolában lennének. Tehát 45 perces foglalkozások vannak, 10 perces szünettel. Az órák között vannak tantárgyi jellegűek, van írásbeli matekból, meg szövegértés, amik azt vizsgálják, hogy milyen tantárgyi ismereteik vannak. Ezenkívül vannak olyan foglalkozások is, amelyek oldottabbak, tehát szituációs játékok, beszélgetések. Ilyenkor sokkal inkább kiderülnek azok, amik számunkra fontosak ahhoz, hogy eldöntsük, tudunk-e valakivel együttműködni.

E: Túljelentkezés van?

G. Á.: Egész nagy mértékű a túljelentkezés, mert kicsi az iskola. Mi egy évfolyamon húsz főt tudunk indítani, ami azt jelenti, hogy a felvételin legfeljebb tizenötöt veszünk fel. Mert ugye elképzelhető, hogy a felsőbb osztályból visszakerül valaki, vagy mindig lehet olyan, aki a nyár folyamán még beesik. Tehát öt helyet mindig fenntartunk. Ehhez képest tavaly olyan 130 körül volt a jelentkező létszám.

E: Milyen a gyerekek családi háttere?

G. Á.: Ez is nagyon különböző. Nagyon sokszor a szülő az, aki úgy gondolja, hogy az ő gyereke számára speciális programra lenne szükség. Vagy az iskola tanácsolja ezt a szülőnek, tehát az iskolával közösen keresnek minket. Vagy a nevelési tanácsadó hívja fel erre a szülő figyelmét. Hogy a szülői odafigyelés mennyire intenzív, ez is nagyon változó. Tehát vannak olyan gyerekek, ahol a szülő abszolút partner, és van olyan, ahol nem, és a gyerek nagyon nehéz helyzetben van. Ilyenkor inkább a gyámhatóság az, akivel kapcsolatban kell állnunk. Vannak nagyon rossz szociális háttérrel rendelkező gyerekek, akik ugyanakkor meleg szeretet és odafigyelést kapnak, de ugyanez lehet úgyis, hogy ez utóbbi sincsen. Vagy lehetnek viszonylag jobb anyagi körülmények, nagyobb odafigyelés, illetve jobb anyagi körülmények és semmi odafigyelés is előfordul. Tehát ez nagyon változó.

E: A kilencedikbe felvettek közül körülbelül hányan szoktak leérettségizni?

G. Á.: Ez is nagyon változó. Volt olyan osztályunk, ahol a végzős osztály majdnem ugyanazokból állt, akik elindultak, és van olyan osztályunk, ahol úgy kell keresni, hogy ki az, aki még az eredeti osztályból való. Persze az semmiképpen nem jó, ha ilyen nagy a változás.

E: Hogyan zajlik le az érettségi?

G. Á.: Miután a központi érettségi elvárásoknak meg kell felelnünk, az érettségi szabályzatnak megfelelő érettségít teszik le a gyerekek. Ez azt jelenti, hogy megkérjük a megfelelő hatóságoktól az írásbeli tételsorokat, azokat itt a megfelelő törvényességi feltételek mellett a gyerekek megoldják, ezeket a kollegák kijavítják, ezeket aztán megkapja az érettségi elnök, aki központilag van kijelölve, és a szóbeli tételsorokat is megkapja, amelyeket átnéz. Ha úgy ítéli meg, hogy ez módosításra szorul, akkor a kollega módosítja, de általában elégedettek szoktak lenni az elnökeink a tételsorokkal. Utána itt a helyszínen sor kerül a szóbeli érettségire, ami általában sikeres, mert mi egészen komolyan azt gondoljuk, hogy nem az érettségin kell megbukni. Tehát ha valakit mi érettségire engedünk, akkor az annak a vállalása, hogy úgy gondoljuk, hogy ő felkészült erre. Ennek érdekében mi mindent megteszünk, igyekszünk a korábbi években jelezni a problémákat, vagy akár még egy évet biztosítani a diák számára, hogy elmélyíthesse az ismereteit.

E: Sok bukás van?

G. Á.: Hogy miért buknak a gyerekek, annak sokféle oka tud lenni. Általában nem attól buknak, hogy hiányoznak a tanuláshoz a képességeik vagy adottságaik. Ez inkább olyan

élethelyzetekből fakad, amikor a gyerek nem képes a tanulásra koncentrálni. Tehát pl. amikor a gyerek elköltözik otthonról, nem tudja az albérletet fizetni, ezért dolgozik, és amikor este 11-kor hazamegy a munkából már nem biztos, hogy nekiáll tanulni. Persze az ilyen gyerekeknek nem kéne nappali tagozatosnak lenni. Ugyanakkor látjuk, hogy semmilyen más támasz nincs mögötte, tehát amíg lehet, mégis itt tartjuk őt, mert attól félünk, hogy ha ez a kapocs is megszűnik, akkor a devianciák irányába fog elindulni, amit nem szeretnénk. Ezért előfordul, hogy nem egy, nem kettő, hanem több tárgyból sem sikerül neki az adott tanév alatt a követelményeket teljesíteni. De miután arra most már lehetőséget ad az oktatási törvény is, és az iskolák működéséről szóló rendelet is, hogy az iskola saját hatáskörben eldönthesse, hogy ki az, akinek pótvizsga lehetőséget vagy beszámolási lehetőséget biztosít, ezért ezzel indokolt esetben élni szoktunk. Van olyan gyerek, akiről úgy gondoljuk, hogy jó lenne, hogyha még egyszer járná azt az évet azért, hogy mire érettségiznie kell, addigra meglegyenek azok az ismeretei is, amelyek inkább az „érettséghez”, mint az érettségi vizsgához kellene. Mert én azt gondolom, hogy amellet, hogy az érettség in valamilyen tantárgyi tudásról kell számot adni, azt is bizonyítani kell, hogy a gyerek egy speciális helyzetben, pl. stressz-helyzetben hogyan tud viselkedni. Elég érett-e ahhoz, hogy az élet nehéz helyzetekben meg tudjon felelni. Mióta a kétszintű érettségi szóba került, ez már írásban is megfogalmazódott. Tehát az, hogy kevésbé a lexikális ismeretekkel kell a gyerekeket felkészíteni az érettségire, inkább a képességeik fejlődését kellene elérni. Persze az elgondolás mindig nagyon jó, de én attól tartok, hogy a megvalósulás ennek a nyomába se fog érni.

E: Mi lesz a baj vele?

G. Á.: Az alapvető baj az, hogy a kimenet szabályozása előbb történt meg, mint hogy az odavezető utat kikövezték volna, vagyis előbb szabályozzák a folyamat végét, mint magát a folyamatot. Magyarból például beemelték az írásbeli követelmények közé a szövegértést. Ez nagyon szép dolog, mert tényleg a képességekről kell számot adni. Csakhogy ezeknek a gyerekeknek nagyon-nagyon gyenge a szövegértésük, hiszen nagy számban vannak közöttük diszlexiások. Ők mit fognak csinálni? Nekik ez nem fog sikerülni. Sőt, miután bejelentették, hogy 2005-től változik az érettségi tartalma, megkezdődtek az országos mérések, amelyek bizonyították, hogy a gyerekeknek országosan elég gyenge a szövegértése. Ráadásul nemcsak magyarból, hanem történelemből is behozták az írásbeli vizsgát. Holott a gyerekek nem nagyon értik az írásbeli szövegeket. Tehát hiába van meg a történelmi ismerete, nem fog tudni válaszolni, ha a kérdést nem érti. A mai gyerekek nem biztos, hogy mesét hallgatnak otthon, nem biztos, hogy sokat beszélgettek a szüleikkel, lehet, hogy leültették őket a videó elé, és így telt a gyermekkoruk. Az iskolában pedig az volt a lényeg, hogy karácsonyra írni tudjanak. Felső tagozaton pedig ahelyett, hogy az irodalom szeretetére vagy az olvasott szöveg értésére tanították volna őket, irodalomelméletet és irodalomtörténetet tanultak. Tehát a szövegértés fejlesztése elmaradt abban az időszakban, amikor még valóban fejleszthető lett volna. Amikor idekerülnek a gyerekek, olyan nagyon sok mindent már nem lehet kezdeni velük. Nyilván próbálkozunk vele, de mivel ez a megfelelő életkorban kimaradt, a későbbiekben nagyon nehéz pótolni. Ráadásul a tanárok nem nagyon vannak felkészülve az ilyen fajta készségfejlesztésre, aztán ott van egy nagyon jelentős mennyiségű ismeretanyag is, amit a középiskolában meg kellene tanítani. Vagyis szerintem nem az érettségit, tehát a kimenetet kellene szabályozni, hanem az általános iskolai tantervekben és a tanárképzésben kellene a változtatásokat elkezdeni.

E: Az érettségizettek közül hányan tanulnak tovább?

G. Á.: Elég sokan tanulnak tovább, de az iskola jellegéből következően itt azért elsősorban nem ez a cél. Vannak olyan gyerekek, akiknél ez lehet a cél, és akkor mi minden erőnkkel

azon dolgozunk, hogy ez meg is valósuljon. De nagyon sok esetben nem erről van szó, sőt, még csak nem is az érettségi megszerzéséről, hanem egyszerűen arról, hogy stabil személyiséggé váljon a gyerek az évek során, el tudja fogadni önmagát, a környezetét, a problémáit, és meg tudja találni, hogy ezekkel hogyan lehet megküzdeni. Tehát nálunk inkább az „érettség” az elérendő cél, és nem a továbbtanulás. A mi iskoláknak nyilvánvalóan nem olyan a felvételi aránya, mint azoknak az iskoláknak, ahova csak 4,8 felett veszik fel a gyerekeket. Nem tudnék százalékot mondani a továbbtanulókról, mert ez minden évben más. Volt olyan évfolyam, ahonnan 60–70 százalék is továbbtanult, ha nem is az első évben, de a következő három éven belül biztos, hogy bekerült valamilyen felsőoktatási intézménybe. De volt olyan évfolyam is, ahonnan csak egy-kettő tanult tovább. Az is lehet, hogy nem a felsőoktatásban fog továbbtanulni, hanem szakmát fog tanulni. És az is nagyon jó lehet neki. Vagy az is lehet, hogy dolgozni fog, vagy belép a papa vállalkozásába, vagy kutyakozmetikus lesz, és boldog ember. Nem biztos, hogy mindenkinek tovább kell tanulni. Akiben megvan a lehetősége a továbbtanulásnak, a képességei is adottak hozzá, a feltételei is adottak hozzá, az tovább fog tanulni. Ő továbbtanult volna akkor is, ha a Radnótiba jár, és akkor is, ha ide járt hozzánk. Aki meg nem ilyen, az nem biztos, hogy tovább fog tanulni, de attól még boldog lehet. Az ide járó gyerekeknek ugyanúgy megvan a lehetőségük arra, hogy továbbtanuljanak, mint annak, aki máshová jár. Itt egy jól felkészült tanári gárda van, tehát fel tudjuk készíteni a továbbtanulásra. De nem biztos, hogy mindenkinek tovább kell tanulnia, és mi szeretnénk elfogadtatni azt a szülővel, és a gyerekkel is, hogy nem biztos, hogy az a jó, ha egy életre megnyomorodik akár a kudarcos felvételik miatt, akár egy bukdácsolva elvégzett egyetem miatt. Mi nem nagyon szeretjük, ha azon múlik az iskola minősítése, hogy hány embert vettek fel és hova, mert ez önmagában nem sokat ér.

E: Mennyi energiát fektetnek abba, hogy megbeszéljék a gyerekekkel, hogy mi lesz velük?

G. Á.: Nagyon sokat. Azt lehet mondani, hogy majdnem ugyanannyit, mint a tanítási órákba. Tehát a gyerekekkel való folyamatos beszélgetés, az legalább annyira fontos, mint hogy mikor írták a „Himnusz”-t. A beszélgetés alapvetően a jelenről szokott szólni, de mindenképpen úgy, hogy „nézd meg, hogy most mi a helyzet, és nézd meg, hogy mit szeretnél, és nézd meg, hogy a mostani állapotod mennyire felel meg ezeknek a céloknak”. Tehát a jövő mindig előttünk van, de nagyon sok olyan problémánk van, amivel a jelenben kell megküzdeni.

(az interjút Havas Eszter készítette)

„Nem bolydult föl az iskola a kétszintű érettségi hallatán”

Salamon Péter, a budapesti Bánki Donát Közlekedésgépészeti Szakközépiskola és Szakiskola igazgatója

Educatio: Kérem, mutatkozzon be.

Salamon Péter: Igazgatóként ez a harmincharmadik tanévem. Magát a szakképzést szakmunkás tanulóként, vagy ahogy régebben hívták, ipari tanulóként kezdtem el megismerni 1950-ben, amikor esztergályos szakmát tanultam. A szakmunkás bizonyítvány megszerzése után évekig szakmunkásként dolgoztam. Később, némi affinitást érezve a pedagógusi pálya iránt, esztergályos szakoktatóként kezdtem el dolgozni a jelenleg Csepeli Műszaki Szakközépiskola néven működő iskolában. Ott lettem tanár, később igazgatóhelyettes. 1968-tól dolgozom szakközépiskola igazgatóként. Korábban a jelenlegi Csonka János nevét viselő, szintén autós